

Творчасць Раісы Баравіковай

Нарадзілася 11 мая 1947 года

Раіса Андрэеўна Баравікова нарадзілася 11 мая 1947 года ў вёсцы Пешкі Бярозаўскага раёна. Як і ўсе, для каго паэтычная творчасць стала ў будучым справай жыцця, рана пачала пісаць вершы, якія былі апублікаваны ў раённай газеце, калі аўтарцы споўнілася 13 гадоў. Бярозаўскае літаратурнае аб'яднанне дало шчаслівы старт многім вядомым паэтам, у ліку якіх равеснікі-землякі Алесь Разанаў і Раіса Баравікова, творчыя індывідуальнасці якіх сфарміраваліся ў далейшым як зусім непадобныя, хутчэй палярныя з'явы.



Раіса Баравікова атрымала спецыяльнасць мастацкага перакладчыка ў Літаратурным інстытуце імя М. Горкага ў Маскве, затым працавала рэдактарам на кінастудыі "Беларусьфільм", у газетах і часопісах, была галоўным рэдактарам часопіса для жанчын "Алеся", а з 2002 г. узначальвае часопіс "Маладосць", які пад яе кіраўніцтвам за кароткі час стаў адным з самых папулярных беларускіх выданняў.



Раіса Баравікова - аўтарка зборнікаў "Рамонкавы бераг" (1974), "Слухаю сэрца" (1978), "Такое кароткае лета" (1981), "Адгукнуся голасам жалейкі" (1984), "Каханне" (1987, Дзяржаўная прэмія імя Аркадзя Куляшова), "Пад небам першага спаткання" (1990), "Люстэрка для самотнай" (1992, Дзяржаўная прэмія РБ імя Я. Купалы), кніг для дзяцей, гістарычнай драмы "Барбара Радзівіл".

У паэзіі Р. Баравіковай створаны адметны жаночы лірычны характар, у адрозненне ад актыўнага і рацыянальнага мужчынскага пачатку, уласцівы пачуццёвасць, мяккасць, абвостраная трывога за ўсё жывое ў свеце, дабыня і безаглядная ахвярнасць, прага суладдзя і прыгажосці. У індывідуальным светабачанні паэткі, па словах даследчыцы В. Шынкарэнкі, пераважае жаночы захоплена-сузіральны і адначасова маральна-павучальны падыход. Сапраўды, Р. Баравікова не перастарае свет (як, скажам, А. Разанаў), а адлюстроўвае яго праз люстэрка сваёй, часцей самотнай, душы.

Інтымная лірыка была і застаецца асновай паэтычнага свету Р. Баравіковай, і крытыка высока яе ацэньвае. Т. Бондар у артыкуле "Чатыры спробы назваць таямніцу" нават расставіла "вехі каханьня" па кнігах Р. Баравіковай: ад юнацкіх летуценняў да ўсведамлення адказнасці перад светам, ад упэўненасці ў абранніцтве да разумення складанасці і высокага прызначэння жыцця. У вершах пра каханне Р. Баравікова можа ўздымацца і да філасофскіх абагульненняў:

Казаў мудрэц: яно – і нараканне,
і сонца, і пякучай цемры сплаў..
"Якія вочы мне дало каханне!" але...
спярша душу яму аддаў. Гляджу на
ўсё вачамі маладымі,
і гнеўнымі, і добрымі ўдвая...
Каханне і прынізіць, і... ўзіме,
пакуль у ім жыве душа мая.

Гэты верш успрымаецца як слова мудрай жанчыны, за плячыма якой немалы і няпросты лёс. Аднак абстрагаваная форма, незвычайна спакойная для экспрэсіўнай Р. Баравіковай інтанацыя хутчэй выключэнне ці сведчанне ўнутранага патэнцыялу яе лірыкі.

Вобраз лірычнай гераіні Р. Баравіковай мае выразную біяграфічную аснову, за ёй - радасць і перажыванні, трагедыі і расчараванні паэткі, якая выбрала складаны шлях: выказванне ўласнага стану душы, увасабленне адценняў жывога, балючага, трапяткога пачуцця. Большасць вершаў яе інтымнай лірыкі разгараюцца "з цяпельца даўняга святла", у іх - драматычны ўспамін аб былым каханні, "урок няспраўджанай надзеі", адбалелая мара, па якой "сэрца сумаваць умее голасам пяшчоты і тугі". Адзінота - стан душы, які, побач з іншымі, мае правы на эстэтычнае ўвасабленне, калі праз яго сцвярджаецца ідэя ўзаемаразумення, пошук духоўнай блізкасці. І хоць інтымная лірыка Раісы Баравіковай часам падаецца крытыкам "адным доўгім вершам пра няшчаснае каханне" (Ф. Яфімаў), адзінства настрою, скразны матыў пачуцця з'яўляецца вартасцю лірыкі, бо праз яго сцвярджаецца цэласнасць і маральная прыгажосць асобы.

Аднак Р.Баравікову цікавіць не толькі тэма кахання. У яе лірыцы натуральна і ўпэўнена гучаць філасофскія матывы. Паэтэсу трывожаць той факт, што наш свет губляе нешта важнае, людзі радзей думаюць пра высокае і вечнае. Р.Баравікова праз трапную і ўзвышаную да мастацкага абагульнення дэталь умее перадаць шчымлівае пачуццё пра самае дарагое, роднае, страчанае ў далёкіх гадах. Хоць бы той пасаджаны дзедам на ўспамін ля дарогі куст язміну, што ўбачыла паэтэса з акна цягніка:

Цяпер той куст здаецца дварняком, што некалі ляцеў усім пад ногі, ён за любым бяжыць таварняком, бяжыць... і застаецца ля дарогі.

Нязвыклы, смелы, але зрокава і псіхалагічна дакладны вобраз. Паэтэса умее зразумець і па-мастацку перадаць святло сапраўднага таленту ў старэчых вачах (верш "Птушачка"), распач маці, якая тры дні шукае ў чужым горадзе не надта ўважлівага сына (як многа гаворыць трапная дэталь: зморшчаны яблык упаў з кішэні – сыну везла...). Гэта сведчыць аб сапраўднай чалавечай сталасці, глыбіні душы.